an het volk tegen
olksvrijheden aan-
juist, dat Calvijn
n de private bur-
eft toegekend het-
regeeringsvorm te
zij leefden, noch
nnieken Vorst op
deze den eed, bij
, verbreken. Maar
meet af het recht
en Magistraten,
en, om tegen zulk
de vrijheid des
hun dat als duren
arin ligt, ook vol-
het Staatsrecht, de
alvijn, dat hij het
onair spoor, maar
heeft en dus den
oor de latere con-
an dit vraagstuk.
arom Calvijn dit
deze Stenden toe-
gelijk men gewoon-
e recht, maar dat
Stenden door God
voor de volksvrij-
andaar dat Calvijn
on toekennen aan
op buitengewone
en waren, zooals
el. Ook thans kon
ning zulke Verlos-
meende, dat het
van in Prins Wil-
gezien. Wanneer
enden, noch zulke
leef voor het volk,
niet anders over
ak in handen van
in de geschiedenis
t Hij een Rechter
der aarde en aan
ht kan doen.
ot de vermelding
Universiteit gedu-
r, herdacht hij in
ertigjarig bestaan
r op, hoe in deze
rsiteit door Gods
houden en uitge-
hoever ze nog af
siteit In volledigen
uitbreiding van de
ner natuurkundige
eer hooge eischen
en daarom, gelijk
t een verzoek om
ring gewend, en
egeering de bede
zou ontvangen,
Hooger Onderwijs
ontwikkelen. Met
p, dat de stichter
zoo ernstige krank-
dezen dag in het
den dank uit voor
r onze school ge-
dat God hem nog
den eenigen hoog-
ie van de stichting
ad en nog in actie-
abius, wenschte hij
rtigjarig jubileum.
overzicht van het
rsitaire leven dit
deelde mede, dat
zijn rectoraat 205
erd en gedurende
aat nieuw had in-
, waarvan 21 voor
e Rechten, 3 voor
e Medicijnen. Ten
torale waardigheid
. Woltjer.

Prof. Fabius.

cht aan den jubi-
p zijn veertig-jarig
en waardeering te

cht hem geschon-
lang aan de Vrije
arbeiden en thans
hoogleeraar is,
af met haar ver-
die Prof. Fabius
d, is geen gemak-
len stond hij er
ridische faculteit
Reeds dat eischte
kracht. En dan
oit opgesloten in
zich met groote
e zaak gegeven en
Amsterdam aan de
ek gewijd. Vrucht-
schonk hij daarbij
diewerk dat vooral
nis getuigde. En
t na zulk een inge-
ijn werkkracht nog
om op zijn hoogen
verbinden met het
ad van State. Aan
ij steeds voor zijn
en en bestreden
ing van de juiste
e hier wel niet te

steeds een warm
erkelijk leven en
hij ook daar met
n in het kerkelijk
maar hij wist ook
wekken voor de
e uit 't juk der
st waren.
ris, die nog met
s deelneemt, vele
egen en hem de
ns arends.

Dr. H. H. K.

Kootwijks Scholen

In hartelijken dank ontvangen van den heer G. v. d. Weg te Dordrecht, gevonden in de collecte Geref. Kerk, voor Kootwijk *f* 2.50; van mej. de wed. G. D. te Piaam *f* 10; van N.N. te Zwolle postwissel groot *f* 10.

Vriendelijk verzoek ik onze vele behoeften te willen gedenken.

Ds. J. H. Houtzagers, Voorzitter,
Arnhem, Velperweg 88.

Leestafel.

J. A. F. Mörser Bruyns. De verloren stammen Israëls, teruggevonden in de volkeren van Europa. A. W. Sythoff's Uitgeversmaatschappij Leiden, 1920.

De ondertitel dezer brochure is: »Een psychologische schets belichtende de taak van Nederland in den Volkenbond".

De Schrijver verteit hoe de Engelschen, sinds 1850, ijverig gezocht hebben naar hun verwantschap met de tien stammen Israëls, die tot dat Noordelijk Rijk hadden behoord, welks inwoners voor het grootste deel, na den val van Samaria in 722 v. Chr., naar Assyrië werden weggevoerd.

Ook in Amerika doet men aan dit onderzoek.

Nog in 1917, zoo vernemen wij, verscheen daar een boek van Rev. I. H. Allen: Juda's Sceptre and Joseph's Birthright, „hetwelk weer tal van nieuwe gezichtspunten opent, die van nut zijn om de studie over dit onderwerp verder te brengen."

De geachte Schrijver voegt hieraan toe: „Het verrassende voor een niet-Angelsakser is, dat men er op uit is te bewijzen, dat de Britten de bedoelde Verloren Stammen zijn, althans de verloren Stammen van Josef (Ephraim en Manasse)."

Het »verrassende« is het onverwachte en voor hem, die, als de heer Mörser, »overtuigd is, dat er een onmiskenbaar verband is tusschen Engeland en Israël« is het zooeven genoemde zeker verrassend, zelfs aangenaam verrassend. En dat te meer wanneer men ook in nog andere volkeren dan de Engelschen, de verloren stammen Israëls meent te kunnen terugvinden.

* * *

Van die meening nu is de heer Mörser Bruyns.

En hij heeft niet alleen gezocht, maar ook gevonden.

De verloren stammen Israëls heeft hij teruggevonden.

De parentage der verschillende volken van Europa aan de verschillende stammen van Israël zooals die door den Schrijver gevonden is hier in bijzonderheden te vermelden, zou meer plaatsruimte eischen dan waarover ik te beschikken heb.

Ik zal mij daarom alleen bepalen tot wat voor ons Nederlanders het meest interessante is en wel dat de Friezen nog van Issaschar en de Bataven nog van Zebulon familie zijn.

Hoogst verrassend!

Hoe de Schrijver hem dat levert?

Wel, heel eenvoudig!

Men zou zoo denken, dat de methode of de weg die hierbij te volgen is, de »genealogische« of die der »geslachtskunde« moest zijn, maar daar moet de heer Mörsen niets van hebben.

Hij heeft maling aan de genealogie.

Zij laat hem »vrijwel onverschillig« en moet »als bijzaak beschouwd«.

Zijn methoden zijn de »psychologische« of »de zielkundige« en de »etymologische« of die der »woordafleiding«.

En dat gaat dan zoo.

Uit enkele gegevens van de Schrift wordt tot de »ziel«, de »psyche« van een der stammen Israëls geconcludeerd en wanneer nu is aan te wijzen dat 'n »volks-ziel« overeenkomst met zoo'n »stam-ziel« vertoont, dan wijst dat op verwantschap.

Dit is de eene methode.

De andere is die welke uit overeenkomst tusschen »stam«- en »volks«-naam op verwantschap wijst.

Nu eens gaat de psychologische, dan weer de etymologische methode vooraf.

* * *

Zien wij nu eerst hoe de schrijver betoogt, dat de Friezen afstammen van Issaschar.

Issaschar is de 5e zoon die Jacob gewon bij Lea.

In Gen. 30:16—18 hebben wij het verhaal van zijn geboorte. Op den naam wordt daar tweemaal gezinspeeld en wel eerst in verband met de dudaïm of de »liefdeappelen" (vs. 16) en dan in verband met Lea's slavin Zilpa (vs. 18).

»Als wij ons nu te binnen brengen onder welke gemoedsstimmingen Issaschar geboren werd, kunnen wij ons voorstellen, hoe Jacob op het einde van zijn dagen tegen dezen zoon zou zeggen (Gen. 49:14):

»Issaschar is een sterk gebeende ezel, neerliggende tusschen twee pakken."

Aldus de heer Mörser.

Den voorzin dient men een weinig te ondervangen, want mij althans is het onmogelijk me te binnen te brengen onder welke gemoedsstemming Issaschar geboren werd. Bedoeld zal wel zijn, dat wij ons de gemoedsstemming van Lea te binnen moeten brengen, en daar zie ik wel kans op.

Maar ik moet eerlijk bekennen, dat het verband tusschen Lea's gemoedsstemming en Jacob's zeggen tot Issaschar mij ten eenenmale ontgaat; ook wanneer men Gen. 49:14 anders vertaalt dan onze Statenoverzetting, die Mörser citeert, doet.

De heer Mörser kan zich dit verband echter wel voorstellen. Bij de geboorte van haar Issaschar dacht, zoo weet hij, Lea er niet aan, dat zij haar man ten koste van de dudaïm *gekuurd* had, maar dat zij nu »*lôon*" had omdat zij vroeger haar slavin aan haar man had gegeven. Materieel althans, had dit geven van haar slavin Zilpa, Lea niet veel gekost en, daaraan denkend, doceert Mörser, dan verder: »De ezel is een lastdier en in het Oosten zoo goedkoop dat een ieder al gauw in staat is om er zich een aan te schaffen!

En nu ziet u al aankomen waar het heen moet.

»Geen democratischer dier denkbaar."

Nog één zetje en we zijn er!

Ze hier.

»De karakteristiek, die Jacob dan ook van de mentaliteit »Issaschar," d.i. van de Friezen, geeft, is merkwaardig scherp."

»Het koppige komt geheel naar voren, waar hij den ezel laat nederliggen tusschen twee pakken, d.w.z. tusschen twee vrachten, tusschen twee taken."

Men zou hier ook kunnen denken aan »den ezel van Buridan", die dood-hongerde tusschen de twee hooizakken.

Maar dat komt in de kraam van den heer Mörser minder te pas.

De overeenkomsten — tusschen den »stam" — ziel van Issaschar en de »volks-ziel" der Friezen zit 'm volgens Mörser ook nog in ander opzichten dan in het »democratische" en het »koppige", maar dit kan blijven rusten.

Ik mag echter niet verzuimen er op te wijzen, hoe de Schrijver hier ook gebruik maakt van de »etymologische" methode.

»Wij zullen", zoo doceert hij weer, »dezen verloren stam Israëls beter herkennen, als wij weten, dat »Fara" het oude woord is voor »Geslacht". De oorspronkelijke officieele naam van dit volk moet geweest zijn Fara-Issaschar. Spreken wij dit op zijn Friesch uit, dan hoort men Fariesaka, Fryske, De Friezen".

Klaar is Kees!

* * *

Vóór jaren heb ik eens 'n emeritus schoenenwinkelier ontmoet; zijn familie noemde hem Oom Wout.

Nu hij niet meer in schoenen deed, behoorde het onder meer, tot zijn liefhebberij in etymologie te doen. Toen ik hem ontmoette was het juist in de dagen dat in ons land een Taal- en Letterkundig Congres zou worden gehouden. Oom Wout toonde mij vier cahiers vol van zijn gloed-nieuwe vondsten op het gebied der woordafleidingen. Twee daarvan zijn mij bijgebleven en wel Utrecht = »U bent terecht" en Zeist = »Ze is het".

Hoe of ik het vond?

Nu, ik vond dit afleiden wel wat zonderling, maar overigens 'n onschuldig vermaak, wilde Oom Wout geen verdriet aandoen en zei toen maar: »Verrassend!"

De vier cahiers werden netjes gepakt in 'n mooie schoenen-doos en »aangeteekend" naar de regelings-commissie verzonden.

Maanden daarna sprak ik Oom Wout weer en eenigszins gepikeerd zei hij me, »dat ze er niks geen notitie van hadden genomen; in de kranten had hij de »Verslagen" van het Congres steeds gevolgd, maar over zijn »vondsten" er geen woord van gelezen; en de doos hadden ze hem niet eens teruggestuurd!"

Op het gebied der etymologische methode zie ik 'n sterke overeenkomst tusschen den heer Mörser Bruyns en Oom Wout.

* * *

Maar nu nog even over Zebulon en de Bataven.

In Genesis 30:19 lezen wij, dat Lea, bij de geboorte van den 6en Zoon, dien Jacob bij haar gewon, zei: »God heeft mij begiftigd met een goede gift, ditmaal zal mijn man bij mij wonen; en zij noemde zijn naam Zebulon.«

Mörser, die ook hier de Statenvertaling aanhaalt, schijnt niet de vertaling te kennen:

»Gezegend heeft mij God met een rijken zegen. Nu zal mijn man mij eeren. Daarna noemde zij zijn naam Zebulon.«

Dood-jammer voor onzen etymoloog want had hij die vertaling maar gekend, dan zou hij geweten hebben, dat zoowel in *zegenen* als in *eeren* een toespeling zit op den naam »Zebulon«, die waarschijnlijk »verheven woning« beteekent.

Toch schijnt de heer Mörser, hoe dan ook, er achter te wezen, dat in den naam Zebulon »verheven« zit.

Maar om dat nu in verband te zetten met Lea's zeggen in Gen. 30:19, getroost hij zich wat ik zou willen noemen, eenige zonderlinge kromme sprongen. »Zij (Lea) had zich verheven boven de wijdige wateren, die haar ziel in het vorige stadium hadden overstroomd«. »Zij wist nu te hebben heerschappij over de wateren, die zij had gebraveerd en overwonnen en waar zij uit opgerezen was.« »Daarom noemden zij dezen zoon »Verhefflige« (Zebulon«).

Aldus doceert hij weer.

Als wij dan ook nog lezen dat »Zebulon met Issaschar een ondeelbaar geheel uitmaakt« begrijpen wij alweer waar het heen moet.

Issaschar toch zijn immers de Friezen en Zebulon de Bataven.

Nog weer één zetje en wel een etymologisch.

»In het grondgebied van den stam Zebulon lag de Thabor.« »'n Berg is een »verheveneid«.

»Is het een wonder dat de stam Zebulon zich heette de Bar(= zoon) Thabor?«

We zijn er weer.

»En niet waar, Bataven, gij hebt begrepen, wie die Ba(r)tabor zijn?«

Op deze vraag wordt blijkbaar een toestemmend antwoord verwacht.

Toch acht de auteur ook hier een verbinding van zijn ethymologische met zijn psychologische methode niet overbodig en daarbij moet dan dienst doen Gen. 49:13: Zebulon zal aan de haven der zeeën wonen en hij zal aan de haven der schepen wezen; en zijn zijde zal zijn aan Sidon.

En wel op deze wijze dienst doen.

»Dat Nederlanders aan de haven der zeeën wonen, behoeft geen commentaar. Dat zijne zijde oorspronkelijk was naar Sidon, d.i. naar de haven van Dan, de kust der Denen, is ook duidelijk." Althans voor wie er, als de heer Mörser, achter zijn, dat de Denen van de Danieten afstammen; iets wat weer blijkt uit den naam Scandinavië, die oorspronkelijk luidde ScanDanavië."

»Ook zoo," deceert Mörser dan verder, »overdrachtelijk gesproken, is het welbekend dat Zebulon de haven zou zijn voor al degenen, die gekweld zouden worden op de woeste zeeën van het gedachteleven der natiën, zoodat Nederland van huis uit de schuilplaats is voor de verdrukten en slachtoffers van eigen en anderer fouten." Iets wat dan nog wordt verduidelijkt door: »Nederland was de Haven voor Hugenoten, Koningen, Bannelingen, Joden en ook voor de Pelgrimfathers."

* * *

Zoo zijn wij Nederlanders, Friezen en Bataven, dus wèl bezien Israëlieten, volgens den heer Mörser Bruyns en wel bepaaldelijk familie van Issaschar en Zebulon.

Wat hem, die aan genealogie maling heeft, beweegt ons dit voor den neus te houden, kan niet anders zijn, dan »de taak van Nederland in den Volkenbond te belichten." Onze auteur werkt gaarne met teksten, die hij dan op den klank af aanhaalt. Zoo citeert hij Deuteronomium 33:18, waar Mozes van Issaschar en Zebulon zegt: »Zij zullen de volken tot den berg roepen."

En daarop laat hij dan onder meer volgen: »Het is de voornaamste opdracht, die staatkundig aan Nederland gegeven is. De tijden zijn blijkbaar rijp. Door den grooten oorlog hebben de stammen zich geïdent ficeerd. Ook de opdracht van Nederland is glashelder. In onze handen ligt een formidale Macht, om de wereld uit den chaos te verheffen"

Nu zal ik van het belichten onzer taak in den volkenbond geen kwaad zeggen. Op zichzelf is dit wel een nuttig werk.

Maar het wil mij voorkomen, dat de auteur beter gedaan had met zich het daartoe benoodigde licht niet op zoo avontuurlijke wijze aan te schaffen. Dat toch ook ons volk in den Volkenbond een taak heeft zal, ook bij verschil van meening omtrent den omvang dier taak, ieder wel toestemmen. Maar dat die taak op ons Nederlanders zou rusten krachtens geparenteerd zijn aan Issaschar en Zebulon dunkt mij al even zonderling als de wijze waarop de auteur van dit boekje er ons van tracht te overtuigen. Ik kan het dan ook niet anders zien dan als 'n onder een schuilnaam uitgegeven geschrift.

Ik heb een sterk vermoeden, dat het niet ernstig bedoeld is.

Mocht ik mij hierin vergissen dan komt de vraag bij mij op, zou wellicht hij, die zich hier onder het schild der pseudonimiteit verbergt, Oom Wout zijn?

G.

Voor Kinderen.

UIT HET OOSTEN.

Steden van het Oosten.

Kort nadat we hierover in de *Herzut* hadden gesproken, werd mij een verrassing bereid. Ik kreeg namelijk een opstel te lezen — van wien weet ik niet — waarin allerlei nuttige en leerrijke dingen staan over het onderwerp bovengenoemd. Zoo komen we verder. Het zal den lezer zeker aangenaam zijn ook met het gezondene kennis te maken.

Judea was een land van bergen en rotsen, veelal woest en dor. De hoofdstad was Jeruzalem, 35 mijlen van de zee en 25 van de Jordaan verwijderd, de grootste stad van Palestina, de zetel der machthebbers, middelpunt van den eeredienst en van het openbare leven, voor de Joden »de stad«.

Wij willen trachten een algemeenen aanblik van haar te bekomen, zooals zij zich voordeed in het begin der eerste eeuw. Wij beklimmen daartoe in onze verbeelding den Olijfberg, slaan den weg in die naar Bethanië leidt en zetten ons neer op de plaats vanwaar Jezus haar zag op dien gedenkwaardigen Palmzondag, toen Hij over haar weende (Luk. 19 : 41).

De eerste indruk is die van een bijna onneembare veste. Een zware, hooge muur verheft zich aan gene zijde van de beek Kedron, ten noorden en ten zuiden zich westwaarts wendend, en evenzeer aan dien kant de stad omringend. Van afstand tot afstand is hij van torens voorzien van ongelijke hoogte, waarvan die in de verte door hun afmetingen bijzonder de aandacht trekken. Binnen de ommuring zien wij de massa der huizen, dicht aaneengesloten; zonder eigenlijk dak, maar allen boven als terras afgewerkt, zoodat ze als zoovele knbussen van witten steen schijnen, afstekende tegen den blauwen hemel.

Twee reusachtige gebouwen beheerschen de stad: de Tempel en het Paleis van Herodes. De tempel doet zich voor als een fort, of liever als een vesting in een stad, bestaande uit drie elkaar insluitende ruimten, van alle zijden terrasgewijze oploopende, elk omgeven door muren van ontzaglijke dikte; de binnenste omvat het eigenlijke heiligdom zelf met zijn hoog verheven plat dak, geheel met vergulde staven voorzien opdat geen vogel het zou kunnen verontreinigen. Eindelijk achter den tempel, wel van dezen gescheiden, maar op dezen afstand een geheel met hem schijnende, verrijst een reusachtig vierkant, waarvan de bovenste omgangen al de binnenhoven van het gewijde gebouw bestrijken. Dat is de burg Antonia, door de Romeinen gebouwd om stad en tempel in bedwang te houden.

Jeruzalem was, zooals we hierboven zeiden, door een muur omringd. Hij omsloot den tempelberg ten oosten, ging langs den zuidkant der stad, liep rondom den berg Zion ten zuidwesten, van daar af noordelijk op en dan een rechten hoek makende aan welks top de toren Hippicus stond, sloot hij in rechte lijn weder tegen den tempel aan. Dit is de oude ommuring, waarvan het laatstgenoemde gedeelte in den tijd, dien wij beschrijven, vervallen is; want de stad heeft zich ten noorden uitgebreid met een wijk, Acra of de benedenstad genoemd. Deze wijk is zelfs door een muur omgeven en met haar het paleis van den procurator en de berg Antonia. Voorts strekt zich de stad nog noordelijker uit; verspreide, maar reeds talrijke huizen bedekken een heuvel, Bezetha geheeten en eenige jaren later zal Herodes Agrippa I een derden muur bouwen, van den toren af Hippicus een terrein insluitende, onder meer den berg Calvarie en zich ombuigende ten oosten en voorts ten zuiden, nabij het badwater Bethesda zich aansluitende aan den eersten muur.

Het cijfer der bevolking van Jeruzalem is niet met juistheid vast te stellen, daar de schrijvers der oudheid ons geen zekere gegevens nalieten. Er zijn verschillende schattingen, uiteenloopende van 60 tot 120 duizend. Meest waarschijnlijk was 80 duizend het aantal in gewone tijden. In gewone, want op de hooge feesten, vooral op het paaschfeest was dit getal meer dan vertiendubbeld. Wij weten met zekerheid, dat tijdens het laatste beleg van Jeruzalem er meer dan een millioen menschen in de stad waren. Men sloeg dan tenten op in de straten, en op het veld in de buitenwijken. Dit verklaart ons waarom Jezus gedurende de laatste dagen Zijns levens elken avond uit de stad ging om den nacht door te brengen te Bethanië (Marc. 11 : 11) of op een landhoeve op den Olijfberg (Luk. 21 : 37); en ook dat Zijn kruis, opgericht vlak bij een der poorten, omringd was door een groote menigte (Joh. 19 : 20).

De poorten in de muren van Jeruzalem waren gewelfde gangen, aan beide zijden door deuren afgesloten. Zoo waren ook die van den tempel. Boven het gewelf was een ruim vertrek voor hen, die met de verdediging belast waren. Wij weten niets stellig aangaande het aantal der poorten, noch haar opeenvolgende orde. De namen van eenige zijn ons bekend: de oude poort ten N. O., poort van Ephraïm (of van Benjamin) ten N., de Hoekpoort ten N.W., de Dalpoort, de Mistpoort, de Waterpoort. Waar de tweede ommuring begon, welke Acra of de benedenstad omringde, was de Tuinpoort, die haar naam droeg naar de lusthoven, welke aan die zijde van Jeruzalem vele waren. Deze tuinen waren aangelegd op een heuvelachtig terrein vol rotsen en grotten. Sommige behoorden aan rijke personen; Jozef van Arimathea, lid van het Sanhedrin, bezat er een, en had in een rots een graf laten uithouwen voor zich en de zijnen. De Calvariënberg lag juist daar in een hoek van den eersten en tweeden muur op het kruispunt der wegen van de oude en nieuwe stad, op slechts weinige schreden afstands van deze Tuinpoort, door welke Jezus gevolgd door Simon van Cyrene de stad is uitgegaan ter kruisiging.

Wij weten ook van het bestaan eener Vischpoort (2 Chr. 33 : 14) zeer waarschijnlijk in het noordelijk gedeelte der stad; in haar nabijheid was de Vischmarkt door Syriërs gehouden (Neh. 13 : 16). Zij werd voorzien door visschers van het meer van Tiberias.

Ten oosten, achter den tempel, was een poort, thans de Stefanuspoort geheeten, doch toenmaals Schaapspoort genoemd; in haar onmiddellijke nabijheid lag het badwater Bethesda. Door haar werden de schapen binnengebracht voor den offerdienst bestemd. Deze kwamen bijna uitsluitend uit het Over-Jordaansche, het land van veeteelt (Num. 32 : 1; 2 Kon. 3 : 4). Het valt niet moeilijk zich voor te stellen, dat het tooneel, ons in Johannes 10 beschreven, in de nabijheid dezer poort heeft plaats gevonden. Jezus zag de schapen binnengaan; en naar Zijne gewoonte Zijn onderwerp vastknoopende aan wat Hij onder Zijne oogen zag gebeuren, zeide Hij: „Ik ben de deur der schapen" of „Ik ben de schaapspoort." Zij was de voornaamste uitgang der stad tegen het oosten. Jezus moest gedurig door deze poort in- en uitgaan.

Aan haar is de herinnering verbonden van Zijn uitgang naar den Olijfberg op den avond van Zijn gevangeneming, vermoedelijk Donderdag 6 April des jaars 30.

Hoogenbirk.

Buitenland.

Duitschland. De Pruisische landskerk vrij.

De Pruisische landskerk is vrij!

Den 8sten Juli 1920 heeft de volksvertegenwoordiging van Pruisen de drie wetten die door de jongste Generale Synode aangenomen wetten, bij de derde lezing goedgekeurd. Dit besluit werd met alle stilte, bijna zonder dat er over gedebatteerd werd, aangenomen. Daardoor heeft men in Pruisen verkregen wat men „scheiding van Staat en Kerk" noemt. De kerk kan nu, vrij en onafhankelijk van den staat, hare zaken behartigen. Wel blijven de oude kerkbesturen hunne functiën uitoefenen, maar slechts zoo lang als de nieuwe Kerkenordening ontworpen en van kracht geworden is. Op de samenstelling dier besturen oefent de Staat nog altijd gelijk te voren zijn invloed uit. Maar dit zal nog maar korten tijd duren; weldra is het overgangstijdperk voorbij.

Laat ons hopen dat de Pruisische landskerk van hare vrijheid een Godverheerlijkend gebruik maken zal.

N.-Amerika. The Forward Movement. Teruggang der Zondagsschool.

De Protestantsche Kerken der nieuwe wereld zijn in het jaar 1919 slechts met 56,000 leden vermeerderd, terwijl van 1907 af de toename bijna 800,000 per jaar was. Men schrijft dit toe aan het feit, dat tengevolge van den oorlog de kerken niet geregeld werden bearbeid, terwijl ook de griep-epidemie vele slachtoffers eischte.

Doch de oorzaak ligt dieper. Ook in Amerika zijn teekenen te over, welke getuigen van afval van den dienst des Heeren en van tuchteloosheid bij het opkomend geslacht.

Het is bekend welk een groote plaats de Zondagsschool in het Christelijk leven van Amerika inneemt. Nu wordt medegedeeld dat er in 1919 10,537 Zondagsscholen met drie en een half millioen leerlingen minder waren dan in 1918. Vroeger hadden de Zondagsscholen der nieuwe wereld 19 millioen leerlingen, nu nog maar 15 millioen, terwijl berekend is dat slechts 25 percent van de knapen, die de Zondagsschool bezochten, tot belijdenis des geloofs komen.

Deze cijfers geven een treurigen indruk, en des te meer wijl de Amerikaansche kerken in de laatste jaren velerlei pogingen hebben in het werk gesteld om de Zondagsscholen tot meerderen bloei te brengen, ook door het onderwijs meer boeiend te maken. Daarin schijnen de Engelsche Zondagsscholen het best geslaagd te zijn, daar deze slechts een verlies van 3 percent hebben te betreuren.

Over het algemeen moet getuigd, dat er groote ijver ontwikkeld wordt om den teruggang te stuiten.

Men arbeidt om de opgroeiende jeugd voor verwildering te bewaren. Ook onder de studenten wil men werken. De Presbyteriaansche kerk stelde reeds eenige predikanten aan, die aan 10 Staatsscholen en Universiteiten zich uitsluitend hebben te wijden aan de geestelijke verzorging van studenten, en dergelijke plannen worden reeds lang ook in Duitschland overwogen. In Amerika heeft de Presbyteriaansche kerk vele z.g. „Centres", bestaande uit Kapellen, Vereenigingshuizen, Hospitalen enz. voor de studeerende jongelingschap gesticht.

Toen de kinderen Israëls aan de Roode Zee gelegerd waren en de Egyptenaren het begonnen werk der bevrijding wilden teniet doen, sprak de Heere tot Mozes: »Zeg den kinderen Israëls, dat zij voorttrekken«. Dit woord is in de Geref. Kerk der Vereenigde Staten het parool geworden van de z.g. »voorwaarts-beweging« (Forward Movement). Men heeft deze gekarakteriseerd als »een vereenigd voortschrijden der gansche Gereformeerde Kerk in het vervullen van hare volledige roeping tegenover de geheele wereld«. Ruimer, grooter kan het haast niet.

Te ontkennen is niet, dat de Gereformeerde Kerken in gunstigen toestand verkeeren om op het Godsdienstig leven der nieuwe wereld in te werken. Van de 200 Kerken die in Amerika gevonden worden, hebben slechts 16 een grooter aantal leden dan zij. Zij zijn daar het talrijkst, waar de bevolking het dichtst en de rijkdom het grootst is, namelijk in de Midden-Atlantische Staten, en van daar breiden zij zich straalvormig uit juist in die richtingen, waarin de groote spoorbanen liggen. Dit werkt kerkelijken arbeid in de hand. Toch heeft de Gereformeerde Kerk tot hiertoe hare volle kracht nog niet ontwikkeld. Dit zal nu door de »voorwaarts-beweging« geschieden.

Hoe is deze beweging ontstaan? Zij is uit den wereldoorlog geboren. Door hem zijn de treurige toestanden en verhoudingen onder de zoogenaamde Christen-naties aan het licht gekomen. Hoe machtig heerscht de zonde nog trots de zoo geprezen Christelijke beschaving! Hoe gering is de Christelijke invloed op het politieke nationale leven! Het is in de Christenheid droevig gesteld. De genotzucht neemt toe, het gebedsleven verkoelt, huisgodsdienstoefeningen verdwijnen. Meer dan ooit brengt de toestand waarin de wereld verkeert, een roepstem tot de Christelijke Kerk om zich in de kracht Gods aan te grijpen voor Gods zaak, voor den strijd des geloofs. De Christelijke Kerk heeft ernstig boete te doen en zich te verootmoedigen. Zij heeft de haar verleende gaven en krachten niet met die trouw gebruikt, als 't had moeten geschieden. Men moet daarom niet anderen de schuld van deze treurigen toestand aanwrijven; men heeft zich zelven te beschuldigen, en ook is het noodig de teekenen der tijden te verstaan en dan voorwaarts te trekken.

Op grond van dit alles riep de in Maart 1919 te Altona vergaderde algemeene Synode de »Voorwaartsbeweging« in het leven.

Op deze synode werd aangenomen dat men de volgende doeleinden zou nastreven:

1. Het verdiepen van het innerlijk leven der kerk.
2. Het verruimen van haren blik ook voor hare belangen.
3. De verhooging van haar werkkracht.
4. Het wekken van het bewustzijn dat men rentmeester is zoowel van zijn geestelijke gaven als van zijn stoffelijke goederen.
5. De eisch aan mannen en vrouwen om vrijwillig te dienen.
6. Het kweeken van de overtuiging, dat men geroepen is alle levensverhoudingen onder Christelijken invloed te brengen.
7. Het aankweeken van den geest van saamhoorigheid en saamwerking onder de protestantsche kerken in Amerika.

De Synode benoemde eene commissie om dit plan te verwezenlijken. De leiders zijn overtuigd dat allereerst het geestelijke leven in de Kerken tot nieuwe ontplooiing komen moet. Zij drongen daarom aan op het houden van de zoo erg verwaarloosde huisgodsdienstoefeningen. Ook stichtten zij een gebedsbond. Gedrukte gebeden werden rondgedeeld, die tot het rechte bidden aanleiding moesten geven. Ook verspreidde men kaarten, die men had te onderteekenen, waardoor men zich tot het doen van voorbeden verplichtte.

De Commissie wierp zich vooral op het 4de punt, het wekken van het bewustzijn van het rentmeesterschap, om daardoor den arbeid der kerk in de uit- en inwendige zending, voor het onderwijs, voor de pers en voor het onderhouden der predikanten tot meerdere ontwikkeling te brengen. Voor den arbeid der 5 volgende jaren zou een som van 27 millioen gulden noodig zijn. Voor den arbeid in Turkije, Japan en China verlangt de commissie ruim zeven millioen. Voor inwendige zending wil men een kleine zeven millioen uitgeven. Deze zending heeft ten doel gemeenten te stichten en te ondersteunen, tot zij zelve in staat zijn in de kosten van haar eeredienst te voorzien. Een 10 millioen zal noodig zijn voor opleiding van predikanten en voor andere instellingen van onderwijs. Met anderhalf millioen zullen de Zondagsscholen versterkt worden. Voor predikantstractementen, weduwen, pensioenen enz. zijn drie millioen gulden uitgetrokken.

Voor al dien arbeid meent men een schare van 259 personen in dienst te moeten stellen Hoe zal men deze vinden? Men hoopt dat ze verkregen zullen worden als het geestelijk peil in de kerken verhoogd wordt; dan komen ze vanzelf. En het geld? Einde Mei l.l. was al twee derden van de gevraagde som bijeen.

In een volgend nummer hopen wij mede te deelen, welke critiek er over deze beweging uitgebracht is.

Gemengd Nieuws.

Godsdienstige toestand in Duitschland. In een Engelsch Christelijk blad lazen wij omtrent den Godsdienstigen toestand in Duitschland, het volgende:

»In een brief heeft Dr. Th. Haarbeck van het Johanneum te Barmen — een opleidingsschool voor Evangelisten — het volgende medegedeeld: Ik verheug mij dat gij belang stelt in het Christelijk leven van Duitschland. Gode zij dank, ben ik in staat mededeelingen te doen, die over het geheel genomen tot dank stemmen. Terwijl groote Koninkrijken van deze wereld ineenstorten, spruit het Koninkrijk Gods als in een lente uit in groen en bloesem. Er is honger in het land, niet alleen naar brood, maar ook naar het Woord van God. Onze Evangelisten vinden overal geopende deuren en volle kerken, en veel heilbegeerten. Sedert den oorlog, hebben onderscheidene begaafde en geloovige jongelleden zich bij onze school aangemeld, zoodat zich 28 broeders voorbereiden voor Christelijken arbeid. Onze toekomst is geheel in Gods hand. Wij hebben nog nooit zoo geheel in het geloof geleefd als tegenwoordig. Onze uitgaven zijn viermaal grooter dan vóór den oorlog, maar tot hiertoe heeft ons nog niets ontbroken."

Dit is verblijdend. Maar angstwekkend is het feit, dat in de Pruisische provincie Brandenburg in 1919 ruim 80 000 personen een afscheidsbrief gaven aan de Evangelische kerk; slechts 1449 personen voegden zich bij haar.

Een eigenaardige Godsdienstoefening. Een predikant te Liverpool deelt mede, dat hij zijn gemeente het geheele Evangelie van Johannes heeft voorgelezen, welke voorlezing afgewisseld werd door het zingen van „hymnes" en gebeden. Na gedurende drie uur het verhaal van Jezus' omwandeling op aarde, eindigend met zijn kruiziging, gehoord te hebben, werd de gemeente genoodigd des Heeren Avondmaal te vieren. »Na het verhaal van de Opstanding gelezen te hebben, besloten met een lofzang op den verrezen Heiland, gaat men naar huis met een gevoel van geestelijke vernieuwing," verzekert de Liverpoolsche prediker.

Of hij van voornemen is om zulke samenkomsten gedurig te houden, meldt hij niet.

Strijd in Zion. In *Onze Toekomst* wordt gemeld, dat de weduwe van Dowie van Los Angeles Billy Sunday heeft verzocht om haar te helpen in de groote opwekkingscampagne, welke zij in de Independent Church in Zion City Ill, nabij Chicago, van plan is te houden. Het doel der Campagne is om Wilbur Glenn Voliva, die na Dowie's dood leider was van Zion City, te verdrijven. Zij houdt Voliva voor een bedrieger, die niet de leer van Dowie verkondigt. De opwekking zou 6 Juli beginnen. Billy Sunday, de bekende Evangelist, zou daarvoor gedurende twee dagen een meeting houden. Het is opmerkelijk dat Billy Sunday zich voor zulk kleiner werk leenen wil. Vroeger deed hij alles zoo grootscheeps. Zijn campagnes in de een of andere groote stad duurden steeds een paar maanden. De tent die daarvoor gebruikt werd, kostte soms een half millioen gulden. En dat geld en zooveel meer, ook eenige honderd duizenden als honorarium voor den prediker, kwam er Daarna is Sunday aan het werk gegaan om de leening, die het aan de Vereenigde Staten mogelijk moest maken zich in den grooten wereldoorlog te werpen, te doen slagen. Het was de „Vrijheidsleening". De Vereenigde Staten moesten er aan medewerken om de volken te bevrijden van het gehate Duitsche Militairisme. Wat werd Sunday uithundig toegejuicht, als hij den Duitschen Keizer met scheldwoorden te lijf ging! Doch er kwam kentering in de publieke opinie. Daardoor, zoo stellen wij het ons voor, zijn de papieren van Billy Sunday gedaald. En zoo verklaren wij, dat hij zich leende tot een actie tegen Volviva, door de weduwe van Dowie op touw gezet. Deze actie komt in een eigenaardig licht te staan, wanneer men weet dat deze vrouw ook tegen haar man geageerd heeft, toen deze nog in „Zion" de leiding had.

Winckel.

Officieele Berichten.

Vrije Universiteit.

Door de regelingscommissie der jaarvergadering e Haarlem waren de Kerken uitgenoodigd een